

Vicenç Villatoro

Barcelona contra Catalunya

La Generalitat ha organitzat una excel·lent exposició al MOMA de Nova York d'art català contemporani i l'han titulat "Barcelona i la modernitat". I no els deu haver semblat estrany. En totes les notes de premsa, en tots els discursos i les informacions, es deia que aquest era un desembarcament de l'art català a Amèrica, una promoció de l'art català, una reivindicació del modernisme català i de les avantguardes catalanes. Però no es parlava en el títol de Catalunya, sinó de Barcelona.

Certament, la raresa del títol té a veure amb les conjuntures polítiques: parlar de Barcelona permetia al seu alcalde anar a fer-se unes fotos amb en Woody Allen abans de les municipals. Però no crec que sigui només això. Ni que hi hagi tampoc una qüestió estrictament de màrqueting: a les exposicions del Moma no els ve d'aquí, la diferència entre el coneixement de la paraula Barcelona i de la paraula Catalunya no és decisiva en l'èxit d'una exposició a Nova York, quan ja està en un circuit tan important per ell mateix. Hi ha més coses, i més de fons.

Durant més de vint anys, a Catalunya s'ha generat una dinàmica de confrontació ideològica que va més enllà del Principat i que serveix també per al conjunt dels Països Catalans i fins tot per a Euskadi. Comencem per la seva versió local. Aquí s'ha jugat a una contraposició entre Barcelona i Catalunya, entre la ciutat i el país. Barcelona era la marca dels socialistes, i en general d'allò que a Euskadi anomenen els constitucionalistes. Catalunya era lògicament la marca dels nacionalistes catalans. En part és un repartiment provocat per la conjuntura política: abans que els socialistes ho governessin absolutament tot, a Catalunya, el seu principal actiu era l'Ajuntament de Barcelona. I el pujolisme governava la Generalitat. Per tant, el discurs es construeix damunt d'un re-

partiment institucional, però serveix també per racionalitzar-lo i explicar-lo. El repartiment va ser tan bèstia i tan absurd que l'orquestra que paguen a mitges Ajuntament de Barcelona i Generalitat es diu el nom metafísicament impossible d'Orquestra Ciutat de Barcelona i nacional de Catalunya (OBC).

La confrontació Barcelona-Catalunya, la confrontació ciutat-país, era presentada com un xoc entre cosmopolitisme i catalanisme. La ciutat, la gran ciutat, donaria d'una manera natural –perquè és moderna i oberta– cosmopolitisme bilingüe, gens preocupat per les coses identitàries, mestís i avantguardista. El país –és a dir, allò del país que no és gran ciutat–, rural i endarrerit, conservador i carif, trabucaire i entotsolat, es preocuparia per les essències i per les tradicions, tindria una estètica retrògrada i casolana, i per tant seria naturalment nacionalista. El ciutadà és cosmòpolita i per tant socialista, mentre que el nacionalisme fa pagès.

I, és clar, amb aquest repartiment de papers, amb aquesta especialització ideològica, si anem a vendre art contemporani, modernisme i avantguardes, la marca que apareix naturalment és Barcelona. Si anéssim a vendre castellers o fins i tot cuina –ja se sap, una cosa tel·lúrica i arrelada– llavors sí que se'ns acudiria la marca Catalunya. I aquesta lògica de la ciutat contra el país, aquest mite del país rural i la ciutat oberta, aquesta confrontació entre el ciutadà i el pagès, que s'ha fet al Principat de Catalunya s'aplica impunement, constantment, a la realitat valenciana, a la balear o a la basca. El nacionalisme –català o basc– "se quita viajando" o "se quita leyendo". És a dir, se supera fent les coses modernes i urbanes. Mentre que s'adquireix plantant cols, ballant sardanes i menjant tortells.

El problema de tot això és que és mentida. És mentida doctrinal, teòrica. Però és sobretot mentida pràctica. L'esclat del modernisme abraça tot Catalunya i s'associa a un projecte de país. Bona part del primer catalanisme és absolutament urbà, no hi ha catalanisme sense Barcelona. Maragall, Gaudí, Miró, són catalanistes. La força del catalanisme ha estat precisament el seu vincle amb la modernitat i amb la intel·lectualitat. I avui la Catalunya rural endarrerida i aïllada no existeix. Però els mites ideològics poden més que la pobra realitat. A bona part dels territoris de parla catalana hi ha la convicció que parlar català fa pagès o com a mínim no fa modern. Com podem anar llavors a vendre'ns a Nova York sota la marca Catalunya? Agafem doncs Miró, Gaudí, el Picasso d'Horta i el Sunyer de Cala Forn i els disfressem de barcelonins. O, més ben dit, els amaguem de catalans.

El cineasta de Nova York Woody Allen, amb l'alcalde de Barcelona, Jordi Hereu, el primer tinent d'alcalde, Jordi Portabella, i la segona tinent d'alcalde, Imma Mayol.

